

De Vader van Groen.

Na het herstel onzer onafhankelijkheid benoemde Koning Willem I. Dr. Groen in dezelfde functie.

Groens moeder heette Adriana Hendrica Caan. Zij was geparenteerd aan verschillende vooraanstaande families uit dien tijd.

Groen heeft, dank zij de gunstige materiele omstandigheden waarin hij verkeerde, de beste opvoeding kunnen ontvangen, welke in die dagen mogelijk was.

Dr. Groen had een open oog voor de qualiteiten van zijn zoon en besteedde zelf de grootste aandacht aan de opvoeding zijner kinderen, iets wat in dien tijd geen gewoonte was.

Groens opvoeding heeft natuurlijk ook de eigenaardigheden van een negentiende-eeuwse opvoeding gehad.

't Was toen nog niet lang geleden, dat Van Alphen aan Nederlands „lieve wichtjes” zijn „bundel gedichtjes” schonk.

Het is mij niet bekend, of Groen er bij grootgebracht is. Wel heeft Groen andere, godsdienstige, geschriften van Van Alphen gelezen; hij verklaarde zelfs, dat deze op de academie tot zijn meest geliefde lectuur behoorden.

Hoe het ook zij, de toon der wijze bedaagtheid, die Van Alphen soms aan de Hoop des Vaderlands in den mond legt, als hij kinderen laat verklaren, dat ze „haken naar wijsheid en deugden”, vinden we ook bij den jongen Groen terug.

Wat anders te zeggen van een negenjarigen grijsaard, die aan een twee jaar ouderen vriend schrijft: „Naarmate wij trachten den tijd n u t-

De Moeder van Groen.

tig door te brengen, kunnen wij ook hopen om meerder deugd en verstand te verkrijgen; en als wij verstandige en deugdzame menschen worden, dan bevorderen wij ons eigen menschelijk geluk”.

Aldus de jonge Groen.
„Verstand en deugd”.

Natuurlijk had hij deze wijsheid niet van zichzelf. En dit citaat geeft duidelijk aan, in welke richting zich Groens opvoeding bewoog.

Vele jaren later heeft Groen gezegd: „Aan de verstandige en liefderijke zorg van godvreezende en tederbeminde Ouders heb ik het onwaardeerbaar voorrecht eener Christelijke opvoeding te danken gehad.”

Doch die opvoeding was behalve Christelijk ook „wereldsch”.

Deze combinatie was in dien tijd zeer gewoon: Zondagsmorgens naar de kerk om een „heerlijke preek” te beluisteren en 's middags een genoegelijke wandeling over de Haagsche Kermis.

Groen heeft dan ook later verklaard, dat hij in zijn jonge jaren was geweest als de toongevende meerderheid: Liberaal en Christen, met de zinspreuk: *mediis tutissimus ibis*.

Na lager onderwijs te hebben genoten op de Haagsche Nutsschool, bezocht Groen eerst de Latijnsche School te 's-Gravenhage, daarna het gymnasium te Utrecht.

In 1819 werd hij te Leiden student in Rechten en Letteren.

In zijn studententijd schijnt Groen een zeer rustig, evenwichtig leven te hebben geleid.

Toen Groen aankwam als student, heerschten er te Leiden hevige geschillen over den groen-tijd.

Groen hield zich in deze kwestie neutraal. Het genoegen om in een studentenconflict tot de ultra's te behoren, heeft hij zich blijkbaar niet gegund. Geheel overeenkomstig zijn gewoonte om den gulden middenweg te bewandelen en geen partij te kiezen.

Ook in zijn sympathieën voor zijn diverse leermeesters bleek Groens voorliefde voor de middelmaat, zijn vrees voor alles wat naar het extrême zweemde.

Den zoetelijken Van der Palm prefereerde hij boven den fanaticus Bilderdijk, al volgde hij ook gedurende een jaar de lessen van den laatstgenoemde.

Dat college van Bilderdijk werd gevolgd door talrijke mannen, wier namen een bekende klank in ons land hebben behouden. Capadose, Da Costa, van Lennep, de broeders Van Hogendorp.

Groen was echter, anders dan dezen, slechts leerling, geen volgeling van Bilderdijk. „Van Bilderdijkianisme bij mij geen zweem”, vermeldt hij later.

Een scherp doorzicht in het ongodsdienstige, onbenullige en futlooze van den na-revolutie-tijd, gepaard aan een hoekige natuur, maakten Bilderdijk tot een meedoogenloos criticus van zijn tijd en omgeving.

Voor een man als Groen moest kennismaking met zoo iemand minstens interessant zijn.

En de critiek moest wel spreken tot zijn critischen geest.

Toch bracht deze omgang Groen niet van den gulden middenweg af.

Een uitzondering vormde zijn houding jegens Da Costa.

In het jaar 1822 was Groen in de Pieterskerk te Leiden getuige van het doopen van Da Costa, diens vrouw en Dr. Capadose. Hij schrijft er over in een brief aan zijn ouders als van „een plechtigheid, die hij niet licht vergeten zal”. De brief is typeerend voor Groen's manier van spreken in dien tijd over geestelijke zaken:

„De heerlijke manier, waarop de predikant alles deed; zijne gebeden; zijne preek, zijne lieve en hartelijke toespraak; de delicate wijze waarop hij over de Joden sprak, het gewicht van den stap, door die drie menschen gedaan; de algemeene eerbied die er heerschte; dit alles te zamen maakte zulk een indruk, dat op het plechtig oogenblik, toen zij een voor een knielden en de zegen over hen uitgesproken werd en zij nauwlijks weder konden opstaan, men waarlijk geen gevoel zou gehad hebben, indien men zich toen niet geheel anders als gewoonlijk bevonden had, zelfs al wist men niet, wie Da Costa en Capadose zijn en wat er van hen te verwachten is. Ik stond zoo dicht bij het hekje, dat ik alles zeer goed heb kunnen zien en hooren....”

Wat er van Da Costa te verwachten viel, bleek reeds het jaar daarop, toen deze met zijn „Bezwaren tegen den Geest der Eeuw” het lieve vaderland in rep en roer bracht.

Het is opmerkelijk, hoe een tijd, die in alles minimaal was, een buitengewone virtuositeit aan den dag legde, als het op schelden aankwam.

Niemand is ooit meer gescholden dan Da Costa na de uitgave zijner „Bezwaren”. „De naam Da Costa werd tot een vloek”. Menschen, die met Da Costa omgingen, liepen gevaar om maatschappelijk in den ban te worden gedaan. En Da Costa zelf kwam te staan onder de contrôle der geheime politie.

Hier hield Groen's meegaandheid op. „Met de verontwaardiging over de „Bezwaren tegen den Geest der Eeuw” heb ik niet ingestemd; verre van dien!” verklaart hij later.

Dit niet-instemmen is echter geen ommezwaai. Het is slechts een blijk van loyaliteit en nuchteren zin. Van een ommezwaai is eerst later sprake. Dit blijkt ons uit de verklaring na veertig jaren: „Ik behoor tot de school van Bilderdijk en Da Costa”.

Voor die zwenking is een vrouw noodig geweest. „Groen is gekomen, waar hij is gekomen, aan een vrouwelijke hand”.

Een vriendin van Groen's zuster logeerde eens op „Vreugde en Rust”, en dat was het begin.

Groen trok uit het begin die consequentie's, die het ontvankelijk gemoed van jonge mannen, sinds 's werelds aanvang, steeds uit een dergelijk begin getrokken heeft, en na verloop van eenigen tijd aanvaardde bedoelde vriendin die consequentie's eveneens.

De zaak was nu in kannen en kruiken en Groen ging zijn opwachting maken bij de moeder der vriendin, Mevrouw van der Hoop, geïntroduceerd door een brief van zijn vader, waarvan de inhoud, zoo hij die gekend had, zijn verlegenheid eer zou hebben vergroot dan verminderd.

Dr. Groen toch verklaart in zijn brief aan Mevrouw van der Hoop, dat het verblijf harer dochter hem zeer aangenaam was, evenals de vriendschap tusschen hun beider dochters, „maar nog veel aangener is het ons geweest den diepen indruk te ontwaren, welke (hare) hoedanigheden hebben gemaakt op het hart van onzen zoon en verzekerd te wezen, dat welgegronde gevoelens van hoogachting en liefde hem de tederste verbintnisse met haar als het grootste geluk zijns levens doen beschouwen... als liefhebbende ouders van eenen braven zoon, stellen wij veel belang in den gewenschten uitslag zijner pogingen om Uw goedkeuring te vernemen en wij nemen de vrijheid om hem, te dien einde, aan U E.G. en geëerde betrekkingen met den meesten aandrang aan te bevelen.”

Groen meldde zijn verloving o.a. aan zijn leermeester Kappeyne van de Copello.